

יותר מאלף נשים מסורבות גט היום בישראל

בהמשך לדיון על הפקעת גירושין (דעות 15, 16)

“הרבנים לא יכולים להסתפק באמפטיה. מסורבות הגט צריכות עזרה ממשית! אני שוב פונה לכל מי שאלוקים בלבו: את המעט שיש ביכולתכם עשו – הפיצו את הפתרונות הקיימים בין מורי ההוראה בישראל וחפשו להם תימוכין וסיוע. תמכו בנו באופן מעשי על-ידי הצטרפות לפעילות של ארגון ‘מבוי סתום’”

זהבה פישר

בישראל היום יש למעלה מאלף נשים שהן מסורבות גט!

יותר מאלף נשים עברו תהליך מפרך (ומרובה שנים) של קבלת החלטה מטעם בית-דין רבני הקובעת שעל בעליהן לתת להן גט, אך בעליהן עדיין נמנעים מלממש את ההוראה ולשחרר אותן.

מספר זה לא כולל נשים שמצויות מזה שנים ארוכות בדיונים מתמשכים, רצופי הפסקות ארוכות, שבהן הן אינן יכולות לעשות דבר מלבד להמתין. מספר זה לא כולל גם מקרים שבהם דיינים רק המליצו לבעל לתת גט, אך לא חיבבו אותו בכך.

הבעיה של מסורבות הגט היא בעיה ממשית וכואבת מאוד. היא נפרטת לחיים של מריבות, אלימות מילולית ופיזית, אימים, סחטנות ושליטה של חזק בחלש. בעלה סרבן הגט של זו שעוררה אותי לפעול בעניין, מכריז בעריצות במסדרונות בית הדין באזני כול: “שום גבר אחר לא יגע בך! את לא תתחתני עם גבר אחר! איזו זכות יש לאדם, אשר בית הדין כבר חייב אותו ואפילו כפה עליו מתן גט לאשתו, לשלוט בצורה כזו בחיי זולתו? איזו זכות יש לו להחליט עבודה מי יגע בה ומי יתחתן אתה? המכרה שלי היא אישה מבוגרת ועצמאית. בגיל 30 היא ברחה מהבית עקב אלימות פיזית קשה ומאז היא דורשת גט. כיצד ייתכן שלבעלה תהיה האפשרות לקבוע עבודה כיצד ייראו חייה?!”

הרב אבי וולפיש האשים אותי בתגובתו בדעות 16 (“יהודים הלכתיים שומרים על המסגרת”) בכך שחציתי קווים אדומים בקריאתי לחוץ על הרבנים לאמץ את פסיקתו של הרב ריסקין

בעניין הפקעת קידושין. יש בי צער על שהשמעתי את המלים האלו; הצער אינו על עצם ההעזה שהפגנתי, אלא על כך שמילים אלו הפכו עבור הרב וולפיש לעיקרו של עניין, במקום להיות פרט שולי ואפילו קוריוזי.

התפתחויות

בעקבות הקריאה שלי התרחשו הדברים הבאים:

1. בכנס² בנושא מסורבות הגט הועלו הצעות

יעל סעד “והוא ימשול בך”, 2003

נוספות לפתרון: הרב משה עמאר הציע תקנות של הרבנות הראשית אשר תקבענה כי כחלק מתהליך הקידושין, החתן יתנה תנאי ולפיו, אם נהג באשתו שלא כדין יפקיעו הדיינים את

הקידושין; פרופ' ברכיהו ליפשיץ הציע תקנות על בסיס התפיסה שניתן לראות בכנסת 'נציגת קהל'. לפי התקנות תעוגן הפקרת כסף הקידושין בחוק, ועל ידי כך תתאפשר הפקעת קידושין בעת הצורך.

2. ארגוני נשים המטפלים במסורבות גט ('יד לאישה', 'מבוי סתום' ו'פרויקט מעקב לזכויות נשים דתיות') שיגרו מכתבים ל-500 רבני ערים, דיינים ורבני שכונות, ובהם דיווחו על ההצעות וביקשו רעיונות ופתרונות אפשריים נוספים במסגרת ההלכה.

3. חברת הכנסת גילה פינקלשטיין הניחה על שולחן הכנסת שתי הצעות חוק העוסקות בסרבני גט.

הצעת חוק אחת מרחיבה את סמכויות הדיינים לשלוח סרבני גט לצינוק, לתקופות ארוכות מהמתר כיום (12 ימים במקום עד 5 ימים, ואפשרות לקבל החלטה מוקדמת בבית הדין על כמה תקופות כליאה אם הבעל אינו מתרצה).

הצעת חוק מקיפה יותר קובעת כי בתי הדין הרבניים יחויבו לקבל החלטה בתיקי גירושין בתוך שנתיים מיום פתיחת התיק. כיום נמצאת חברת הכנסת פינקלשטיין במגעים עם גורמים הלכתיים שמכירים את הנושא מקרוב (אנשי בתי הדין הרבניים), ומגבשת את ההצעה כך שתוכל לעבור את הליכי החקיקה ולהיות מיושמת.

האופוזיציה

במאמרו טען הרב וולפיש כי “אין כאן המקום להיכנס לנימוקים ההלכתיים בעד ונגד ההצעה” (הצעותיהם של הרב ריסקין ופרופ' ליפשיץ), ושאֵלתי: מדוע לא? סיטואציה בעייתית זאת נוצרה בגלל נקיטת עמדות הלכתיות מסוימות.

אם יש אפשרות הלכתית לשנות אותן, הרי שתחום הדיון הוא הלכתי.
 גם בפגישות הנערכות עם רבנים בולטים מהציבור הדתי לאומי לא מועלות שום טענות הלכתיות כנגד הצעתו של הרב ריסקין ולא כנגד הצעתו של פרופ' ליפשיץ. הטענות שאני שומעת מפגישות רק היעדר אומץ לב אישי בלבד.
 החשש הוא מפני: (א) פגיעה במעמד הרבנים; (ב) התנגדות ודה-לגיטימציה שלנו מצד הציבור החרדי.

להלן תשובות אפשריות לחששות אלה:

א. כיום, כאשר דינים מחייבים את הבעל לתת גט ואף מנסים לכפות זאת עליו, הוא יכול להתעלם מהם. דווקא בכך יש לזלזל חמור במעמד הרבנים, בנוסף לסבל בלי-יתואר של האישה. אם יתקבל אחד מהפתרונות שהציעו הרב ריסקין וברכיהו ליפשיץ, והחלטת הדיינים לכפות גט תתמש בפועל – יהיה בכך משום חיזוק מעמדם ולא החלשתו.

ב. יהיו חרדים שיתמכו ביוזמה, ואכן יהיו כאלה שיתנגדו לה. בפועל, כבר עכשיו עושים החרדים דה-לגיטימציה לציבור הדתי לאומי. האם הם מתחנתים בנו? לדעתי אפשר לצייר תרחיש שבו דווקא שינוי זה יגרום לשידוד מערכות חברתי ולערבול של המגזרים השונים בציבוריות הישראלית.

אצטט כאן מכרה חילונית שאמרה לי: "בצעירותי, לפני 30 שנה, היה ברור לי שאתחתן בנישואים דתיים. חיינו בשכונות לדתיים ולא בניכור. כיום, אמליץ לילדיי להינשא בנישואין אזרחיים. אבל ההצעה שהכנסת כקהל תיצור את האפשרות להפקעת קידושין במקרים של מסורבות גט גורמת לי להרגיש שגם אני אהיה חלק מכלל ישראל. זה מרגש אותי וגורם לי לחשוב שהפער ביני לבין הדתיים יקטן בגלל התיקון המוסרי והחברתי הזה שהוא במסגרת ההלכה".

הרב ריסקין הוא רב אורתודוקסי חשוב ומרכזי מאוד בציבוריות שלנו. קשה לי לחשוב שהפער בינו לבין תלמידי חכמים אחרים הוא בלתי ניתן לגישור. נראה לי שהבעיה איננה היעדר כלים הלכתיים אלא היעדר נקיטת עמדה לפתרון מצב אנושי קשה זה. לעת עתה, הרב ריסקין הוא בין

היחידים המתאמצים לקדם את הצעתו של ברכיהו ליפשיץ, והוא טרח להביא פסיקה התומכת בעמדה זו, הרואה בקהל (ובמקרה שלנו – בכנסת כנציגת הקהל) מוסד השקול לבית הדין הגדול, על כל מה שמשמע מזה. הרב ריסקין הוא היחיד שטען כי הדיינים חוששים להפעיל את הכלי ההלכתי של 'הפקעת קידושין', כלי שיכול להפוך למנוף רב עוצמה אם ישתמשו בו הדיינים כעצתו של פרופ' ליפשיץ.

הצטרפו לפאנץ'

עד היום, כל שהיה לרבנים להציע למכרת מסורבת הגט היה: לבכות.

זהו לעג לרש שמכאיב לי מאוד.

13 שנים יושבת אישה מסורבת גט בבדידות; 13 שנים שהיא מקפידה, בגלל ההלכה, שלא לקיים שום מגע, אפילו לא חברתי גרידא, עם בני המין השני; אין לה, כדבריה "לא שבת ולא חג"; היא נמצאת במצב של סכנה לשלומה הפיזי ואולי גם לחייה – האם אפשר לספור את

הדמעות שלה בשנים אלו? האם הבכי עוזר לה? ובכלל – מדוע היא צריכה להשפיל את עצמה ולבכות? במה חטאה?

הרבנים לא יכולים להסתפק באמפטיה. מסורבות הגט צריכות עזרה ממשית!

אני שוב פונה לכל מי שאלוקים בלבו: העבודה למען מסורבות הגט היא עבודה קשה ביותר. קשה לעורר אנשים להשתחרר מקיבועונות ולגרום להם לתמוך בפתרונות שהוזכרו לעיל.

לכן, את המעט שיש ביכולתכם עשו: הפיצו את הפתרונות הקיימים בין מורי ההוראה בישראל וחפשו להם תימוכין וסיוע. הדגישו את הפוטנציאל החיובי שיש בהם והשקיעו פחדים מיותרים. בנוסף, תמכו בנו באופן מעשי על ידי

הצטרפות לפעילות של ארגון 'מבוי סתום'.

1. הנתון מעודכן ליוני 2002. אני מקווה לקבל נתונים מעודכנים מהנהלת בתי הדין הרבניים (במענה לבקשה שהגשתי לפי "חוק חופש המידע"); לצערי, נראה שמאז המספר רק גדל.
 2. "הפקעת קידושין הלכה למעשה" כנס של נאמני תורה ועבודה וקולך, בית מורשה אדר א תשס"ג.

מבוי סתום / דבי פרלה

עמותת **מבוי סתום** מסייעת לעגונות ולמסורבות גט מכל המגזרים בחברה הישראלית. פניות חדשות מגיעות מדי יום. ייחודנו בכך שאנו מעניקות לנשים סיוע ממשי על מנת להקל על מצוקותיהן היומיומיות ולסייע להן בהליכי הגירושין. מגוון שירותים מוצעים לנשים ולילדיהן: תמיכה נפשית ותוכניות העצמה, סיוע כלכלי ועזרה משפטית.

אנו פועלות גם בתחום החינוך והמניעה במטרה להעלות מודעות לבעיית העגונות, להזהיר מפני מערכות יחסים אלימות, ולקדם פתרונות שונים, כגון הסכמי קדם-נישואין, שימנעו את התופעה של סרבנות הגט.

הציבור מוזמן להשתתף בפעילותינו ולתקן את העוול שנגרם מדי יום לנשים אלו בבתי ישראל ובבתי הדין:

* **התנדבי ללוות עגונה:** העגונה זקוקה קודם כול לדעת שהיא לא לבד. קורס להכשרת מלוות יתקיים בירושלים בקרוב. לפרטים ולהרשמה צרי קשר.

* **בואו לשמוע ולעשות:** שני אירועים יתקיימו בקרוב להעלאת מודעות בקרב סטודנטים. בפאנלים ישתתפו אנשי משפט והלכה ומסורבות גט שישתפו את הקהל בחוויותיהן. הכניסה חופשית.

ירושלים: האוניברסיטה העברית (בית הלל): 7.1.04 בשעה 18:30
 תל אביב: אוניברסיטת ת"א (גלמן): 19.1.04 בשעה 18:30

* **תרמו בהנאה:** בעשרות בתים ברחבי העולם מתכנסים חברים למשחק טריוויה משותף (אנו נתרום את השאלות). כל משתתף תורם 75 ₪ מכיסו למען עגונות ותורם מהידע הכללי שלו למען הצלחת הקבוצה בחידון. למחרת בבוקר כבר מודיעים על הבית הזוכה!

ערב הטריוויה יתקיים במוצ"ק 31.1.04, בשעה 20:00. מעוניינים לארח? צרו קשר.

* **היעזרי בנו:** אם את מסורבת גט או עגונה, פני אלינו ונשמח לסייע לך.

להרשמה, להתנדבות ולקבלת מידע נוסף, צרו קשר עם מבוי סתום:

טל' 02-6712282, 02-6711314 פקס 02-6711139 agunot@netvision.net.il

הכותבת היא מנכ"ל מבוי סתום

